

זבחים ע

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

דף ע. מי שאיסורו משום כל תאכל חלב נבילה יצתה זו וכו'. מדקדק במראה כהן, הלא איסור חלב וטומאה באין כאחת משעה שנולדה, ובגמ' כאן משמע דאין חלב כל על איסור טומאה, למ"ד אין איסור כל על איסור, ותירץ דכתבו התוס' במס' חולין (קב. ד"ה כי) דלמ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת, איסור טומאה הוא בעוד שלא נקשרו האברים בגידים, אבל איסור חלב אינו כל עד שהבהמה יולד.

2. יד בנימין

לא תאכלוהו והרי זה ודאי דאין צא הכחוש לאשמעי' דחלב נבילה אסור שהרי גם נבילה אסור, אלא אחי לגלויי צוה דמיירי צמי שחלצה אסור וצשרה מותר היינו צמי שחלצה אסור אפי' במקום שצשרה מותר כגון צשחוטה והיינו חלב צהמה אז התיר הכחוש כאן מידי נבילה לאפוקי חיה דחלצה וצשרה מותר א"כ הו"ל חלצה כצשרה ולענין טומאת נבילה נמי יטמא כצשרה כשנתנבלה, קמ"ל "טריפה" אחויי ח' דחלצה טהור מידי נבילה, דכל שיש צמינו טריפה אפי' ח'.

דף ע. בגמ' אלא האי טריפה מיצעי לאיתווי חיה סד"א מי שחלצה אסור וצשרה מותר ינאח זו שחלצה וצשרה מותר קמ"ל. פי' דסד"א כיון דכתיב בקרא ואכל

3. יד בנימין

שם צמ', מאי שנא טמאה דאין חלצה חלוק מצשרה ח' נמי אין חלצה חלוק מצשרה וכו'. פי' כי היכי דממעטי' חלב של מין טמאה מהאי קרא ואמר' דמטמא טומאת נבילות כצשרה ומשום דחלצה אין חלוק מצשרה (שהרי צין החלב וצין הצשר אסור צאכילה צמין טמא) א"כ ה"נ נמעט מהאי טעמא חלב חיה דנמי אין חלצה חלוק מצשרה דהרי במקום שצשרה מותר כגון צשחוטה חלצה נמי מותר, ולענין טומאת נבילות יטמא נמי כצשרה.

4. יד בנימין

ועוד הכתיב ואכל לא תאכלוהו. פי' דמשמע דקאי צמי שחלצה אסור וזשרה מותר היינו. צמין כזה שאילולי טומאת הנבילות הי' חלצה אסור באכילה וזשרה מותר והיינו חלצה זרהמה, לאפוקי חיה דחלצה מותר כזשרה דזרה לא מיירי הכתוב להחיר מטומאת נבילה וכדממעטי' לקמן בצרייתא. ועי' פירש"י וזמה שכתבנו שם.

5. איזהו מקומן מסכת זבחים דף ע עמוד א

אלא אמר רבא וכו' יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב - צ"ב דאנן לר"י קיימין דס"ל אין איסור חע"א כדדיקין בחולין דף ק: [הובא בתוס' ריש סט:], וי"ל כדתיירץ תוס' שם דדוקא בכעין עוף טמא קאמר, עוד י"ל כמש"כ תוס' כאן ד"ה יבא דהוי איסור מוסיף, עוד י"ל כמש"כ בצ"ק עפ"י תוס' במכות עי"ש.

6. תוספות על זבחים דף ע/א

יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב. תימה למאן דאית ליה איסור מוסיף למה ליה קראי וכי תימא מהכא יליף בעלמא שאני הכא דאיסור חלב קל הוא דהותר מכללו ולכך אתי איסור נבילה וחייל עליה:

7. חדושי רע"א על זבחים דף ע/א

תוס' ד"ה יבא וכו' למאן דאית ליה איסור מוסיף. תמוה לי מה מוסיף יש בנבילה על חלב דהוא רק כולל. ואי דנאסר לגבוה הא בבהמה בע"מ דלא חזי לגבוה הוי רק כולל. (עי' שו"ת ח"א סי' ק"ע):

תמוה לי מה מוסיף שייך הכא, הא נבילה על חלב הוי רק כולל, ואי דנאסר לגבוה הא איצטריך קרא לבהמה בעל מום דמעיקרא ג"כ לא חזי לגבוה. ובחולין דף ק"א תוס' ד"ה מאן האי תנא וכו' וא"ת איסור מוסיף הוא דמיגו דאתוסף בה איסור לגבוה וכו' היינו דסתמא קתני דגיד הנשה של נבילה אף שאינו בעל מום, אבל הכא י"ל דאיצטריך קרא לבעל מום:

כוונתם נראה דהוי מוסיף דנאסר לגבוה, עיין תוס' חולין ק"א ע"א, ולא ידעתי הא משכחת בבע"מ דמקודם דנתנבלה הי' אסור לגבוה, ובתוס' לעיל ס"ט ע"ב ד"ה רי"א וכו' בזה יש לעי' על קושייתם הא י"ל דטריפות חל על קדשים מטעם מוסיף ואף דבנטרפו ל"ש כן מ"מ לשונם אפי' נבילה גמורה, ואולי דכוונתם דטריפה שנתנבלה דכבר אסור לגבוה משום טריפות לא חל איסור נבילה על איסור קדשים וצ"ע. אח"כ מצאתי בעזה"י שתמ' כן בשער המלך פי"ד מהא"ב ה"ח. (וע"ע בחי' חולין דף ק"א):

8. שערים מצויינים בהלכה

לגבוה הוי רק כולל. ועי' בשו"ת הגרע"א (קמא סוסי' קסט, וסי' קע). ובספר הלכה למשה (הובא בשלום רב) תירץ, דמשום שם נבלה אסור לגבוה, שפיר הו"ל מוסיף, וכהאי גוונא אמר במס' קידושין (עו:): דאיסור זונה הו"ל מוסיף איסור חללה וגרושה, משום דשם זנות פוסל בישראל.

אמר חייב שתיים. משום טרפה, ומשום נבלה, וריש לקיש סבר דאינו חייב אלא אחת יעו"ש וקיי"ל בכ"מ כרי' לגבי דר"ל, וא"כ מבואר מזה דטרפה שנתנבלה חל איסור נבלה על איסור טרפה — אמנם תמוה שלא הביא הרמב"ם דין זה בהלכותיו.

ב והנה לכאורה יש להוכיח מסוגיא זו דזבחים אלא אמר רבא התורה אמרה יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב, יבא איסור טרפה ויחול על איסור חלב, וצריכי דאי אשמעינן נבלה משום דמטמא, אבל טרפה אימא לו, ואי אשמעינן טרפה משום דמחיים, אבל נבלה אימא לא וכו' יעו"ש — וקשה לכתוב קרא טרפה שחלה על חלב, וממילא ידעינן גם בנבלה, דאין לומר מה לטרפה שאסורה מחיים, ולהכי חמיר טרפה יותר וחלה על חלב, ונבלה אכתי לא ידעינן דתחול על חלב, דליתא דהרי אם אחי נבלה וחלה על טרפה, הרי חוינן דיש יתרון כח לנבלה על טרפה מדאחי נבלה וחלה על טרפה, ועכשיו אם אנו יודעין דנבלה חלה על טרפה, א"כ פשימא שבוודאי גם נבלה חלה על חלב, מדחוינן שחלה נבלה על טרפה, א"כ פשימא שנבלה חלה על חלב, וא"כ למה כתבה תורה הא דנבלה שחלה על חלב, /ומוכח לפ"ז דע"כ ש"ס דילן לא סברה הא דאמר ר"י בירושלמי. — ואפשר שזהו טעם וסברת הרמב"ם שהשמיט דברי ר' יוחנן שבירושלמי מהלכה מכת ש"ס זו דזבחים.

ג אמנם תיקשה לפ"ז על ר' יוחנן דבירושלמי היאך יתרץ קושיות הגמ' למה לי דכתבה רהמנא הא דיבא נבלה ויחול על איסור חלב, הלא ידעינן שפיר מהא דטרפה. כמ"ש לעיל.

דף ע' ע"א גמ' יבא איסור נבלה וכו' — הנה בכדי להבין סוגי' זו על בורי' נקדים לבכר היאך הדין בהמה שנטרפה, ואח"כ נתנבלה אם חל איסור נבלה על איסור טרפה הקודם.

א איתא בירושלמי פרי' דנזיר טרפה שעשאה נבלה איתפלגון ר' יוחנן ור"ל, דר"י

10. שערים מצויינים בהלכה

הבליעה, אם הוא בתורת אכילה שגזירת הכתוב היא שמטמא, או דילמא שגם היא טומאת מגע, אלא דשאר המטמאים במגע מטמא בכל מקום שיגע, ונבילת עוף טהור גילתה תורה דאינה מטמאה במגע רק במקום מיוחד בבית הבליעה, וגזירה"כ הוא שמטמאה ע"י מגע בבית הסתרים, ועי"ש שהוכיח מכמה מקומות כסברא הראשונה שהוא רק מטעם אכילה. נוע"י בבית הלוי סי' ב-ח, וברית אברהם יו"ד סי' כח, ונאות יעקב סי' ח, וזרע אברהם חידושים סי' נג-ד, ועוד. ויש שהביאו ראיה לזה מכאן שהרי הצריך שיעור בכדי אכילת פרס. ובח"י הגר"ז הביא שאביו הגר"ח הוכיח מלשון הרמב"ם (אבה"ט רפ"ג) שהוא לא טומאת אכילה ורק טומאת מקום, נוכן באתון דאורייתא הביא ראיה זו, ודחאו, ועי"ש שדחה ראיתו, והוכיח שהוא טומאת אכילה. נוע"ע בח"י הגר"ח חל' אבה"ט,

וחד' לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס. עי' באתון דאורייתא (כלל א אופן ב') שהאריך לחקור בטומאת נבילת עוף טהור דמטמא בבית

11. איזהו מקומן מסכת זבחים דף ע עמוד א

וחד לשיעור אכילה בכדי אכילת פרס - האתוון דאורייתא בסוף כלל א' נסתפק בטומאת נבלת עוף טהור אם הוא טומאת אכילה או טומאת מגע בית הבליעה, והוכיח מכמה מקומות שהוא טומאת אכילה, ולכאורה גם סוגיין מוכחא הכי שהרי מצריכה בכדי אכילת פרס.

אולם הרמב"ם הל' אבות הטומאות פ"ג ה"א השמיט האי דינא דכדי אכ"פ והזכיר רק שיעור דכזית, ומפרש בחי' הגר"ח הלוי דדעת הרמב"ם כברייתא בספרא דפליגא אסוגיין וס"ל שטומאת נבלת עוף טהור אינה טומאת אכילה אלא 'טומאת מקום', כלומר שהמצאות הנבלה בבית הבליעה יוצרת טומאה וממילא בעינן כזית ביחד באותה שעה בבית הבליעה אבל אין דין דכדי אכילת פרס, ועי' חזו"א בגליון שתמה עליו ופליג, וגם בחי' הגרי"ז בסוגיין הקשה על דברי הגר"ח.

וע"ע במנ"ח מצוה קסא. טו. דפשיטא ליה אף בדעת הרמב"ם דהוא דין טומאת אכילה, ומה שהשמיט הרמב"ם דין אכילת פרס לפי דסמך על דבריו במקום אחר, [אמנם המנ"ח הקשה קושיות אחרות בדברי הרמב"ם עי"ש], וע"ע או"ש אבות הטומאות שם בביאור הרמב"ם, וע"ע שהאריך בענין זה בקה"י שבועות סי' ו' (וטהרות סי' מג').

12. איזהו מקומן מסכת זבחים דף ע עמוד א

סד"א הואיל וחדוש הוא יותר מכאכ"פ נמי ליטמא קמ"ל - בחי' הגרי"ז (לא. ד"ה והנה מתוך) חקר איך היה הדין בלא הלכתא, האם היינו אומרים דצריך שיאכל כזית בבת אחת ממש או איפכא דהיה מצטרף אפילו יותר מכדאכ"פ, והוכיח מכאן דבלא הלכה הו"א אפי' יותר מאכ"פ מצטרף ואתי הלכתא דבעי' דוקא כאכ"פ, וע"ע שחקר כע"ז בחי' הגר"ח עהש"ס סי' לח', והמנ"ח מצוה קסא' ובשו"ת חת"ס או"ח קמ' הקשו מסוגיא ערוכה חולין קג: דמשמע כצד הראשון, ובאחיזתו ח"ג סי' ה' מישב הסתירה, וע"ע מנח"א עמ' שלג'.

13. שערין מצויינים בהלכה

סד"א כו' יותר מכדי אכילת פרס נמי ליטמא קמ"ל. כתב בהגהות הרש"ש למס' נדה (מב: ד"ה יצתה) אם היה עוד חצי זית ראשון בבית הבליעה בשעה שבלע חצי זית השני, בכדי אכילת פרס מן הראשון מצטרפין, אבל ביותר מכדי אכילת פרס, אע"פ דהיו שניהם ביחד בבית הבליעה לא מצטרפי וכו'. וכ"כ בשו"ת חת"ס (ארי"ה סי' קמ) דהאי דמצטרף היינו שיפגשו זה את זה בבית הבליעה, אבל כשכבר ירד למעיו לא מצטרף לענין טומאה. ובלקוטי הערות שם הביא שכ"כ בחי' הרמ"ל (טהרות פ"א מ"ג), עי"ש שכתב כן גם בדעת הגר"א (שם). וכ"כ באו"ש (אבות"ט רפ"ג) דבעי כזית שלם בבית הבליעה, אבל אם לא היה בצירוף כולן בתוך בית הבליעה כזית, רק שבלע וחזר ובלע, הני

ככל טומאות דאין נודע וחוזר ואין מאהיל וחוזר ומאהיל. ועי' בשו"ת חלקת יואב (יוד סי' ט) ובשו"ת תורת מרדכי (סי' לג-ג) מה שתמהו על החת"ס. ועי' בכלי חמדה (פ' עקב) ושו"ת מנחת ברוך (סי' עג) ולקוטי הערות לחת"ס הנ"ל.

14. שפת אמת מסכת זבחים דף ע עמוד ב

בגמ' אפי' באוויזין ותרנגולים פירש"י בקדשים וצ"ע כיון דלא שייך בהו קדושת הגוף למה נדמינהו לקדשים בפנים דהם קדושת הגוף ויותר יש לתמוה בהא דמסופק הגמ' אח"כ בעז במקום עגלה ערופה לר"מ משום דלאו מינא דעגלה היא משמע הא עגלה שאינה ראוי' כגון שעלה עלי' עול וכדומה אינה מטמא במשא וקשה מה קדושה שייך בה אפי' אם נתיחדה לעגלה כיון דפסולה לעגלה מה קדושה חל עלה וגם תמהני דלר"מ נמי דוקא קדשים בפנים קאמר משום דמליקה בפנים לעולם כשחיטה בחוץ אבל זה הנחל אטו מקום מיוחד הוא להיות הנערף שם במקום שחיטה וצ"ע טובא:

15. יד בנימין

שם צגמ' אל אציי מכלל דעגלה ערופה
טהורה אל אין אמרי דבי ר' ינאי כפרה
כתיב זה כקדשים וכו'. נ"צ וכ"ה צרמז"ס
פ"ג מהל' אה"ט הלי"ג "עגלה ערופה
שנערפת כהלכתה טהורה כפרה כתיב זה
כקדשים" וכו'. ויעוי' צס' "נחל איתן" לגיסי
הגרמ"ק שליט"א סי' י"צ סעי' ח' או' א'
שהציא מתשו' "אהל משה" להגרמ"מ הורוין
זל"ל סי' ל' שבי' דהא דעגל"ע עריפתה
מטהרתה מידי נבילה הוא דוקא למ"ד ירידתה
לנחל איתן אוסרתה (וכבר נאסרה מחיים) אבל
למ"ד שאין נאסרת אלא בעריפתה אין עריפתה
מטהרתה. ומוכיח כן מסוגיין ממה שמקשינן
צגמ' מהא דתניא חלב עגלה ערופה שאסורה
בהנאה מנין דטהור, ואי ס"ד עגל"ע טהורה
היא טהורה וחלצה טמא צתמי' ול"ל קרא.
ומשני שמתה מאליה. ופריך מכלל דמחיים
אסורה בהנאה כלומר אף קודם עריפה, ומשני
אין ירידתה לנחל איתן אוסרתה. א"כ משמע
מזה דלמ"ד עריפה אוסרתה א"א להעמיד
הצרייתא שמתה רק ע"כ כשנערפה וא"כ
מוכח דאין עריפתה מטהרתה, וכן הציא צס'
הגאון כתב סופר ז"ל צמידושיו לחולין פ"צ

16. יד בנימין

שם צגמ' היכא דערף מיערף לא אילטריכא
לי' כי אילטריכא היכי דשחטה משחט,
ותיהני לי' שחיטה לטהרה מידי נבילה וכו'.
מצואר דאפי' ע"י שחיטה מועיל בעגלה ערופה
לטהרה מידי נבילה ואף שאין השחיטה מועילה
לא צאכילה ולא בהנאה, וכמו שפירש"י ז"ל
דאין לך שחטה צבהמה טהורה שמתמאה.
וכ"ה צרמז"ס פ"ג מהל' אה"ט הלי"ג "עגל"ע
שנערפת כהלכתה טהורה כפרה כתיב זה
כקדשים, וכן אם נשחטה לאחר ירידתה לנחל
איתן שאסורה בהנאה הצילה אותה שחיטתה
מיד נבילה" עכ"ל. וכן ה"ה צשור הנסקל
ששחטו לאחר שנגמר דינו מועיל לטהר מידי
נבילה וכמצואר להדיא צצרייתא מנחות ק"א
ריש עמו' צ' וצפירש"י שס. (ועי"ש צחוד"ה
ועגלה, וצתוס' יומא ק"ד. ד"ה דחייתו וצתו"י
שס וצאור גדול לחולין פ"ה מ"ג).

וראיתי ז"נחל איתן" שם ששמע מפי מרן
החזו"א ז"ל דלק"מ דלא שייך לומר
זו היא שחיטתו אלא גבי דחייתו לזוק בשעיר
המשחלם דהתורה רוצה שיהי' מצוה זו ואם
השעיר ימות מעצמו קודם דחייתו לריכס
להציא שעיר אחר ולדחותו לזוק, וכן בעגלה
ערופה אם חמות ינטרכו להציא אחרת. אבל
גבי שוה"י עיקר המצוה הוא צינור מהעולם
ואם ימות מעצמו בודאי טוב רק אופן צינורו
מן העולם נותה התורה ע"י סקילה על זה
אין שייך כלל לומר סקילתו זו היא שחיטתו
כיון שאין התורה מצווה שיהא שוה"י ויסקלוהו
עכ"ד. (וכבר תי' כע"ז האחרונים ז"ל וכ"כ
ב"אור גדול" על המשניות חולין פ"ה מ"ג
בקצרה וז"ל "והא דלא אמרי' בשוה"י סקילתו
זו היא שחיטתו כו' אפשר דלא אמרי' כן רק
במצוה לחוד ולא היכא דהוא בגדר עונש"
עכ"ל. ועיי"ש עוד בהגה"ה מצ"ה).

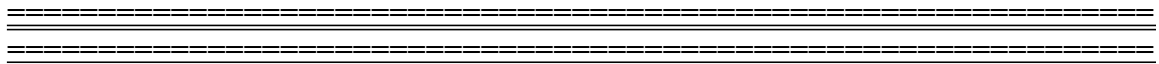
והנה הרש"ש צחי' לפסחים כ"ב. הקשה בזה
דאמרי' שם גבי שור הנסקל ממשמע
שנאמר סקול יסקל השור איני יודע שנצילה
הוא ואסור באכילה, אמאי לא נימא דקד"א
סקילתו זו היא שחיטתו ויהי' מותר באכילה
וכמו דאשכחן יומא ס"ד. גבי שעיר המשחלם
דחייתו לזוק זו היא שחיטתו. וכן בסוגיא גבי
עגלה ערופה דמהאי טעמא מטהרת עריפתה
מידי נצילה משום דעריפתה זו היא שחיטתה,
וכן תמה צמח"ס סוף מ' נ"ב, וכן הקשה
גבי עיר הנדחת נימא הריגתה זו היא שחיטתה.

הבהמה איסור שאינו זכותה האין יותר איסור
זה ע"י מצות עריפה או סקילה. [ושב הראוי
שכן נקטו הרבה אחרונים לדבר פשוט יעו'
צמח"מ שיק על תרי"ג מצות מ' נ"ב ס"ח
ובאשיעזר ח"ב סי' ז' וחלקת יואב יו"ד סי'
א' ובדבר אברהם ח"ב סי' ת' אות י'. ואף
שצמח"מ מ' קפ"ה ז"קומץ מנחה" שם מסתפק
לומר גבי שעיר המשחלם דדחייתו לזוק יועיל
ג"כ להחיר באכילה (למ"ד שמותר בהנאה)
עיי"ש, כבר כ' ע"ז ז"צית יצחק" ליו"ד ח"ב
סי' י"ד דישמקע הדבר לומר כן. (וכן ראיתי

אבל באמת לעצם קושיה זו של הרש"ש
והמנ"ח נראה דזהו סברא רחוקה מאד
להחיר אף באכילה מטעם שדחייתו לזוק זו
היא שחיטתו או סקילתו זו היא שחיטתו
דהאין יעלה על הדעת שיותר בזה האיסור
שאינו זכותה ואנן לא מצינו דמועיל הטעם
דעריפתה זו היא שחיטתה אלא לענין טומאת
נצילות דאמרי' כיון דמצוה צעריפה הוי
כשחיטה לענין זה דלא תיחול עלה טומאת
נצילות וכן לענין אותו ואת בנו (יומא ס"ד)
דע"י דחייתו לזוק חשיב כשחיטה לענין זה
אבל לענין איסור נצילה באכילה כיון דיש על

❖ עוד עיין במראה מקומות בסוף דף סט

דשחטה מישחט וכו'. — ויש לעיין בעגלה ערופה ששחטה דאסורה בהנאה, כמו דקיי"ל ירידתה לנחל איתן אוסרתה, היאך הדין בשנפדתה אח"כ, דהרי מבואר דמהני לה פדיון, כמבואר בתוספתא, והובא במל"מ פרי"י מה' רוצת, וא"כ לאחר הפדיון שמוותרת בהנאה, היאך הדין לענין אכילה, אם מותרת באכילה, אם אמרינן כיון שעכשיו לאו עגלה ערופה היא מותרת באכילה גם כן כיון שנשחטה, א"י כיון דבשעת השחיטה לא פעלה השחיטה מעשה היתר אכילה, וא"כ הרי חסר בזה כח המתיר. — דוגמא לזה הא דכתב הר"ן פרי"ב דחולין, לענין שוחט בהמת חברו לע"ז אעפ"י שאין אדם אוסר דבר שא"ש. — מ"מ אסורה באכילה, מטעם דלאו איהו אסר לה, אלא דלא שרי לה יעוי"ש, — וה"נ הרי לא שרי לה בשעת מעשה השחיטה. — ועוד דהרי ע"כ צריך לומר דהעגלה ניתרת מכאן ולהבא לאחר הפדיון, ולא למפרע, וא"כ השחיטה לא פעלה היתר בשעתה, — וצ"ע.

כפר לעמך אשר פדית

בדרך דומה מבאר הגר"ד סולוביצ'יק זצ"ל (על פי דברי הגר"צ שכטר שליט"א בספר 'נפש הרב' עמודים נ"ג-נ"א) את כפרת העגלה הערופה, ואת תפילת הכהנים כשאמרו 'כפר לעמך ישראל אשר פדית השם' בשעת קיום מצוות עגלה ערופה, וז"ל:

וענין זה של צירוף הדורות, קשור הוא עם הבנת המושג של 'כלל ישראל'. דהנה בסוף סדר שופטים בפרשת עגלה ערופה מבואר, שהכהנים אומרים כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' (דברים כא, ח), ודרשו ע"ז בגמ' הוריות (ו' א') דהך לישנא [דאשר פדית ד'] קאי איוצאי מצרים, דיש לפעמים כפרת היחיד [כקרבן חטאת וכיוצא בזה], ולפעמים יש כפרת הצבור, והיות שעגלה ערופה היא כפרת הצבור, חלה היא כפרתה לא רק על אנשי העיר

הקרובה אל החלל, ולא רק על כל היהודים שהם בחיים ביום ההוא של עריפת העגלה, אלא על כל כלל ישראל כולו, ומושג זה כולל אפילו את דור המדבר שיצאו ממצרים, דכלל ישראל הוא מושג מיטפיסי בפני עצמו, אשר לגבי המושג הזה עלינו לומר שהכלל הוא יותר מאשר קיבוץ כל פרטיו, דיש קרבן השותפים ויש קרבן הצבור [עיין רמב"ן ויקרא אב], ואין דיניהם זהים כלל וכלל, דכלל ישראל איננו רק צירוף כל היחידים ביחד, אלא כאמור, יחידה מחודשת כשלעצמה, הכוללת את כל היהודים שכבר עברו מן העולם, ואת כל אלו העתידים להיוולד, ביחד עם כל אלו שהם כעת בחיים. וזהו בניגוד למימרה העממית של ימי הביניים - שהעבר אין, והעתיד עדיין, וההווה כהרף עין וכו'. דאילו לפי השקפת התורה, העבר עדיין איתנו, והעתיד חשוב ג"כ כאילו הוא כבר איתנו היום.

כלומר, חז"ל דרשו את דברי הכהנים שאמרו 'כפר לעמך ישראל אשר פדית' על 'וצאי מצרים שהקב"ה פדה את בני ישראל ממצרים, ומבאר הגר"ד, שעגלה ערופה היא כפרת הציבור, דהיינו שקרבן חטאת הוא כפרת יחיד שנועד לכפר על אדם יחיד, אך העגלה הערופה היא כפרת הציבור, שהעגלה באה לכפר על הציבור כולו כיחידה אחת, כגוף אחד, ולא כסתם צירוף של אנשים רבים. מוחמות כן אין הכפרה מוגבלת לאנשי העיר הקרובה אל החלל, אלא על כל כלל ישראל, ולא רק על החיים, אלא אף על אלו שהיו ואינם, ובכלל זה 'וצאי מצרים'.

הרי שכלל ישראל בהיבט זה נחשב ליחידה אחת מאז שיצאו ממצרים ונעשו לעם ועד סוף כל הדורות, יחידה משותפת הקיימת כגוף אחד, ובהיבט זה הרי שהעבר, ההווה והעתיד מתמזגים יחדיו ויוצרים את הגוף המכונה 'כלל ישראל'.

מוחמות כן עריפת העגלה מכפרת אף על אלו שכבר חלפו מן העולם, כי בכל מה שקשור לגוף הנקרא 'כלל ישראל' אין כל הבדל בין העבר, ההווה והעתיד.

ובזה מבואר המושג 'כלל ישראל', והדרך בה מקושרים הם זה בזה, ומעתה נפנה לראות כיצד אף בהגדרת הזמן, אין אנו רואים את הזמן כקו

צער החורבן וקדושת מקדש מעט אַז ישׂיר • ————— קפה

ארוך הנמשך מן העבר אל העתיד, אלא הזמן דומה הוא למעגל הסובב סביב עצמו ושב לאותה נקודה מדי שנה בשנה.

מה דין בהמה ועוף בדינים דלהלן אליבא דר' מאיר?

לטהר טריפה מטומאתה	לטהר (תוס') לענין שחיטה	לטמא בגדים אבית אבליעה	לטמא במגע או במשא	
מועיל	מועלת לה	אינו מטמא	מטמא	בהמה
מועיל	מועלת לו	מטמא	אינו מטמא	עוף